

Prof. Kuntze — Trzeci przyczynek do znajomości fauny *Halticoidów* Polski (ref. Kinel);

Dr Nunberg — Przyczynek do znajomości kilku gatunków rodzaju *Pityophthorus* Eichh., (ref. Prof. Kozikowski);

Łazorko — Korniki Gorgan.

IX. 5 grudnia.

J. Schnaider — Spostrzeżenia nad Przeziernikami;

Dr Noskiewicz — Przyczynek do znajomości fauny Pszczolowatych Węgier;

Patryn — Notatki motylnicze z okolic Warszawy (ref. Kinel).

Referaty — (Bibliographie).

R. Kuntze & J. Noskiewicz. Zarys zoogeografii polskiego Podola. — Versuch einer Zoogeographie des polnischen Podoliens. Z 65 rycinami w tekście. I-VIII, 1-538. Towarzystwo Naukowe we Lwowie. Prace naukowe. Dz. II. T. IV. 1938.

W latach powojennych zainteresowała badaczy kwestia faun kserotermicznych w Europie środkowej. Z naszych entomologów autorowie w pierwszym rzędzie, od r. 1920 zaczynając, zwrócili czynną uwagę na rezerwoar tej fauny, jakim jest polskie Podole. Za nimi poszli wkrótce inni lwowscy fauniści a z biegiem lat przyłączyli się dalsi z wszystkich prawie środowisk naukowych w Polsce. Materiał faunistyczny szybko wzrastał. Pierwsze próby syntetyczne ukazały się w latach 1930 i 1931. Gdy ilość znanych gatunków rosła w dalszym ciągu w szybkim tempie, widzieli się autorowie wreszcie zmuszeni, w poczuciu odpowiedzialności za wywołany przez siebie ruch, dać gruntowny przegląd stosunków zoogeograficznych badanego od 20 bez mała lat terenu. Potrzebny on był choćby dla zorientowania się w nagromadzonym materiale.

Głównego kontyngentu materiałowego dostarczyły autorom grupy przez nich specjalnie studiowane, a więc chrząszcze, szarańczaki, żądłówki a z poza owadów ssaki. Poza tym wyzyskali krytycznie dotychczasowe wiadomości o innych grupach zwierząt z badanego terenu.

Za podstawę rozważań wzięto gatunki charakterystyczne dla Podola i wyliczono je w części szczegółowej (str. 268-485). Wśród nich wyróżniono dwie grupy: 1. gatunki, występujące w naszym kraju tylko na Podolu; dla tych przyjęli autorowie nazwę *Bobka* „wyłącznie podolskie“; 2. gatunki występujące w Polsce także poza Podolem, lecz tylko na niektórych obszarach, i te nazwali „pseudopodolskimi“. Spośród chrząszczy z pierwszej grupy wyliczono 181 gatunków, z drugiej 126; u żądłówek odpowiednie liczby wynoszą 177 i 94 gatunków.

Granice badanego terenu przyjęto w szerokim sensie tzn. aż po Lwów; od tego punktu biegnie wzdłuż pasma Gołogór i Woroniaków po Krzemieniec północna granica Podola; w kierunku zaś południowo-

wschodnim przez wzgórze bobreckie po Bursztyn, dalej przez Żurawno, Halicz, Stanisławów, Kołomyję po Śniatyn granica południowo-zachodnia; granicę wschodnią tworzy rzeka Zbrucz i granica Państwa.

Gatunki wyłącznie podolskie nie są w tych granicach jednorodnie rozsielone; na ogół panuje reguła, że ilość ich maleje w kierunku ze wschodu na zachód i z południa na północ. Zwłaszcza wzdłuż dwu linii stwierdzili autorowie silniejszy spadek ilości gatunków: 1. linia Stanisławów, Niżniów, Trembowla, Miodobory; 2. linia Żurawno, Halicz, Bóbrka, Przemyślany, Złoczów, Brody, Krzemieniec. Stosownie do tego wyróżniono prócz gatunków podolskich w najszerszym znaczeniu grupy regionalne: południowo-podolską (jarową) i opolską. W obrębie tych grup omówiono dalsze zróżnicowanie.

Wśród gatunków pseudopodolskich wyróżniają autorowie następujące kategorie: 1. południowo-wschodnie, wkraczające z Podola na Wołyń, Wyżynę Lubelską, Roztocze i w dorzecze Sanu; 2. gatunki występujące w Polsce prócz Podola także u zachodniego krańca Karpat z przerwą tzw. dysjunkcją podkarpacką; 3. gatunki pienińsko-podolskie (nieliczna grupa); 4. gatunki południowo-polskie; 5. wreszcie gatunki o odmiennym niż powyższe rozmieszczeniu w Polsce (przykładem z chrząszczy jest *Chrysochus asclepiadeus* Pall. — Podole bez Lwowa, Kraków, Słom, Suwałki).

W dalszym rozdziale wyliczono gatunki górskie i borealno-górskie na Podolu.

Z kolei przechodzą autorowie do zoogeograficznego scharakteryzowania Podola na tle fauny palearktycznej. Przez analizę całkowitych zasięgów podolskich gatunków doszli do wyróżnienia wśród nich następujących elementów zoogeograficznych: 1. pontyjski; 2. pontomedyterański; 3. grupa gatunków rozsielonych poza Europą szerzej niż pierwsze dwie kategorie; ta ostatnia jest najmniej jednolita.

Element pontyjski pojmują autorowie w sensie Holdhousa z nieznaczną modyfikacją zachodniej granicy po Niemcy środkowe i południowe; w takim ujęciu z podolskich chrząszczy 63 gatunków należy do elementu pontyjskiego, z tego 44 w ścisłym sensie Holdhousa. Omówiono warianty przebiegu zachodniej granicy tego elementu w Europie; zanalizowano na przykładach pojęcie elementu panońskiego, do którego wyróżnienia w szerszym rozmiarze brak, zdaniem autorów, podstawy w dotychczasowym materiale faunistycznym.

Element ponto-medyterański przyjmują autorowie w podobnie rozszerzonym sensie, jak pontyjski; w chrząszczach daje to 107 gatunków, z tego 27 według definicji Holdhousa, 80 w rozumieniu autorów. Podobnie przewagę gatunków drugiej kategorii znaleźli autorowie w rzędach błonkówek, motyli i szarańczaków. Wobec tego skłonni są przesunąć granicę gatunków ponto-medyterańskich po Niemcy środkowe, Śląsk i wyżyny południowej Polski.

Trzecią, częściowo bardzo ciekawą grupę elementów tworzą gatunki, zachowujące się w Europie, jak pontyjskie lub ponto-medyterań-

skie, rozciągające jednak swe zasięgi albo daleko na wschód w Azji (po Ocean Spokojny a nawet do Japonii) wzdłuż południowej Syberii albo też na południe do południowej Afryki oraz przez Indie do Australii. Te wschodnie nazywają atorowie: ponto-syberyjskie i ponto-medytierańsko-syberyjskie.

Wyniki zoogeograficznej analizy fauny Podola resumują autorowie tabelarycznie dla 4, lepiej zbadanych rzędów owadów: Szarańczaków, Chrząszczy, Błonkówek i Motyli. Z tabeli wychodzi przewaga pontomedytieranów nad pontyjczykami (z wyj. Szarańczaków). Różnice pod tym względem na korzyść Błonkoskrzydłych tłumaczą ich większą zdolnością ekspansyjną.

W dalszym ciągu zostało omówione zjawisko zastępczych gatunków na Podolu i ras geograficznych w faunie Podola; niektóre wnioski wyprowadzone z analizy tych zjawisk służą za dalsze poparcie poprzednich uogólnień.

Drugi, większy rozdział części ogólnej poświęcony jest ekologii fauny podolskiej. Z czynników ekologicznych omówiono na pierwszym miejscu makroklimat i stwierdzono, że podobnie jak zmniejsza się ilość charakterystycznych gatunków Podola w kierunku północnym i zachodnim, analogicznie zmieniają się składniki klimatu: temperatura, opady i wilgotność atmosfery. Rozmieszczenie tych składników na całym obszarze Polski rzuca też pewne światło na rozsiadanie gatunków pseudopodolskich poza Podolem. Dalszym czynnikiem ekologicznym jest urzeźbienie terenu, które warunkuje mikroklimat i w konsekwencji rozmieszczenie gatunków znamienych Podola. Znaczna ich większość żyje na terenie silnie urzeźbionym, gdzie temperatura i suchość są większe niż na terenie płaskim.

Podłoże mineralne jako czynnik ekologiczny nie ma decydującego wpływu na rozmieszczenie gatunków podolskich.

Kolejny ustęp traktuje o warunkach odżywiania; tu wybrano specjalnie kwestię stosunku fitofagów do roślin żywicielskich, względnie pasorczytów do ich żywicieli; przy tym wzięto pod uwagę oligofagi. Okazuje się, że zasięgi gatunków eksploatowanych nie pokrywają się koniecznie z zasięgami gatunków eksploatujących; te ostatnie są często mniejsze.

Resumując znaczenie czynników ekologicznych dla specjalnej fauny Podola, rolę decydującą o charakterze zoogeograficznym przypisują autorowie makroklimatowi.

Związki fauny podolskiej z roślinnością rozpatrzone są w 4 następujących formacjach roślinnych: lasy, halawy, formacje naskalne z rzadką porośnię i pola. Dla każdej z tych kategorii podano gatunki wyłącznie podolskie i pseudopodolskie, ograniczone tylko do niej lub liczniej na niej występujące. Z lasów podolskich uwzględniono tylko dąbrowy, jako zespoły najwięcej do pierwotnych zbliżone. Z zestawienia ilościowego wynika, że i lasy podolskie kryją znaczną liczbę gatunków wyłącznie podolskich i pseudopodolskich (z chrząszczy wyliczono pierwszych 29, drugich

23). Z wszystkich 4 formacyj największą ilość gatunków podolskich wykazuje formacja skał i ścianek skalistych; za nią idą w malejącym szeregu halawy, lasy i pola. Ten sposób rozmieszczenia gatunków znamienych da Podola przypisują autorowie czynnikom mikroklimatycznym. Najsilniej uwydatnia się on w grupie żądłówek, zawierającej znaczną ilość gatunków kserotermicznych. Wobec powyższego uważają autorowie określenie fauny podolskiej, jako stepowej, za zbyt prymitywne, bo nie uwzględnia zróżnicowania jej według głównych formacyj roślinnych.

Na koniec części ogólnej pomieszczono rozważania o wieku fauny podolskiej. Odrzucając teorię reliktywów trzeciorzędowych lub interglacjalnych, przyjmują autorowie teorię imigracji postglacjalnych. Według tejże gatunki charakteryzujące dziś Podole, przybyły tu w cieplej i suchej epoce polodowcowej, zwanej subborealną. Po następnym ochłodzeniu się i zwilgotnieniu klimatu gatunki te zaczęły cofać się na południe i południowy wschód a na Podolu schroniły się na ścianki jarów i wzgórze. Ponowne ocieplenie nie wpłynęło już, zdaniem autorów, zbytnio na faunę Podola. W końcowym ustępie rozważań historycznych omówiono wahania w pojawie gatunków w ostatnich dziesiątkach lat. Autorom chodzi o możliwość przybywania gatunków w badany teren, względnie zanikania tu niektórych. Pierwszą możliwość wykluczają; drugą skłonni są przyjąć z zastrzeżeniem na tej podstawie, że pewne — nieliczne zresztą — gatunki dawniej znalezione nie odnalazły się w ostatnich czasach na nowo, mimo że są trudne do przeoczenia, jak z chrząszczy *Stenodera caucasica* Pall. i *Oxythyrea funesta* Pod a.

Tak w silnym skrócie wygląda treść omawianej pracy. Materiał, na którym się opiera, ulegnie dalszemu kompletowaniu, w jednych grupach więcej, w innych mniej; może najmniej w podrzędzie *Aculeata* i w podrodzynie *Halticinae*. W niektórych szczegółach nastąpią pewne przesunięcia. W tym miejscu korzystam ze sposobności, ażeby sprostować datę błędnie przeze mnie dawniej podaną (PPE. IX. 274) dla gatunku *Blaps halophila* F i s c h.; odnośny okaz ze zbioru Muzeum im. Dzieduszyckich ma etykietkę ze skrótem, który po odcyfrowaniu poprawnym brzmi: Hławcze (pow. Trembowla); zatem miejscowość Mogilany koło Żółkwi należy zastąpić powyższą. Czynię to, aby zapobiec dalszemu ustalaniu się rzeczony pomyłki.

Ewentualny przyrost i przesunięcia, które autorowie pilnie notują, nie zmieniają jednak aktualnego znaczenia uzyskanych wyników. Znaczenie to zaś polega, moim zdaniem, na przejrzystym a konsekwentnym ugrupowaniu obfitego materiału w oparciu o wyniki dziedzin pokrewnych, jak florystyka, paleontologia, paleogeografia, klimatologia i in. Rola takich monograficznych zestawień polega jeszcze na tym, że nadają one dalszym badaniom pewien kierunek przez grupowanie ich dokoła pewnych zagadnień dyskusyjnych.

Jako takie zagadnienie wysunąłbym tu sprawę wpływu czynników ekologicznych na specyficzną faunę podolską. Autorowie przyjmują, „że czynnikiem decydującym o charakterze zoogeograficznym Podola jest

jego makroklimat. On przede wszystkim decyduje o bogactwie fauny Podola w gatunki charakteryzujące bardziej południowe okolice Europy". Opierają się przy tym na stwierdzonej przez siebie zgodności rosnącej ku południowi i wschodowi ilości gatunków podolskich z równoległą zmianą pewnych dat klimatycznych w tymże kierunku. Z rozważań zaś o morfologii terenu, jako czynnika ekologicznym, wynika ostatecznie, według uznania autorów, że 236 gatunków jest związanych wyłącznie z terenem urzeźbionym, podczas gdy tylko 54 występuje również na terenie płaskim. Do rozważań tych użyli autorowie tylko takich gatunków zwierzęcych, co do których mają dostatecznie uzasadniony pogląd o ich stosunku do urzeźbienia terenu; głównie oparli się na gatunkach wyłącznie podolskich, uwzględniając tylko kilka pseudopodolskich. Z tego skłonny jest czytelnik wysnuć wniosek, że za bogactwo fauny Podola w gatunki właściwe bardziej południowym okolicom Europy, odpowiedzialne jest właśnie urzeźbienie terenu. W razie zniwelowania Podola ubyłyby z pewnością znaczna ilość tych gatunków, mimo, że makroklimat nie zmieniłby się przypuszczalnie. Więc makroklimat czy urzeźbienie decydują o charakterze specyficznej fauny Podola?

Zważywszy też, że szereg stacyj meteorologicznych, wyzyskanych przez autorów, leży bądź w jarach bądź w najbliższym zasięgu wpływu powierzchni rzeźbionej na klimat, co autorowie ujmują terminem: mikroklimat. Do takich zaliczyłbym stacje w Zaleszczykach, Horodence, Jagielnicy, Łosiaczu i w Kamieńcu Podolskim. Ich dane oddają zatem, jak mi się zdaje, stosunki mikroklimatyczne. Urzeźbienie powierzchni czyli sięć jarów z silnie nagrzewanymi stokami, zagęszcza się w kierunku na wschód i południe; w tym też kierunku rośnie kontynentalizacja klimatu Podola jarowego a także, jak widzieliśmy wyżej, zwiększa się ilość gatunków charakterystycznych dla Podola, które dopiero w więcej południowych okolicach Europy znajdują tego rodzaju makroklimat, że mogą żyć na płaskim terenie. Podole więc dzięki swemu urzeźbieniu daje w wielkiej mierze gościć gatunkom, dla których odpowiedni makroklimat istnieje nieco więcej na południe, gdzie rozciągają się prawdziwe płaskie stepy. W tym znaczeniu a także w znaczeniu historii przemian polodowcowych można by też mówić o faunie stepowej na Podolu.

Drugie zagadnienie, które tu pragnę poruszyć, to gatunki pontyjskie i ponto-medyterańskie. W ujęciu autorów przedstawiają mi się one jako dwa odcienie jednego elementu geograficznego: odcień bardziej północny i bardziej południowy, przynajmniej co się tyczy europejskiej części ich zasięgów. Autorowie nie mieli możliwości zająć stanowiska wobec koncepcji przedstawionej przeze mnie w pracy: *Hydradephaga Polski*. III. (PPE XIII, na str. 198 - 214), ponieważ ukazała się w druku, gdy oni mieli już część ogólną swej monografii definitywnie zredagowaną. Chodzi mi o to, czy między subregiony euro-syberyjski i medyterański *H o l d h a u s a* (Handbuch der Entomologie) nie należy wstawić w Europie także pasa równoleżnikowego stepów mieszanych z lasami i czystych stepów trawiastych, dla którego charakterystycznymi gatunkami byłyby

właśnie gatunki pontyjskie i ponto-medyterańskie. Subregion euro-syberyjski Holdhausa obejmuje krainę tundr i lasów Europy i Azji. W zonalnym układzie biogeograficznym Azji autorowie rosyjscy (ostatnio Filipjew i Semenow-Tian-Szanski) wyróżniają taki pas. Przypadałby on mniej więcej na granicy między subregionem¹⁾ euro-syberyjskim i turkmeńskim Holdhausa. W omawianym tu dziele dotyczą autorowie tej kwestii, gdy mówią o wschodnich granicach zasięgów gatunków pontyjskich i ponto-medyterańskich i wyróżniają sumarycznie typy zasięgów: ponto-syberyjski i ponto-medyterańsko-syberyjski, jak wyżej zreferowano. Ta sprawa wydaje mi się jednak więcej skomplikowana. Nie miejsce tu powtarzać cały wywód z wyżej cytowanej pracy.

Te dwa problemy pozwoliłem sobie bliżej omówić; dyskusję nad nimi rozstrzygnie się przez dalszą, wyczerpującą pracę w terenie i przy warsztacie naukowym. Wielką pomocą byłaby tu jedna i druga stacja biologiczna, założone w odpowiednich do tego punktach. Znaczenie mogą też mieć wyprawy badawcze pod tym kątem widzenia zorganizowane.

Nie sposób tu poruszać wszystkich problemów omówionych w monografii przez autorów. Ta bujna problematyka, sięgająca daleko poza ramy zoogeografii, świadczy, że temat został wyczerpująco i na szerokiej podstawie opracowany.

J. Kinel.

Z. Kirchner. Porównawcze badania nad spermatogenezą chrząszczy (*Oryctes nasicornis* L., *Ilybius ater* Deg., *Gaurodytes biguttatus* Ol. var. *nitidus* F. i *G. bipustulatus* L.) ze specjalnym uwzględnieniem struktur cytoplazmatycznych. — Comparative studies of the spermatogenesis in *Coleoptera* (*Oryctes nasicornis* L., *Ilybius ater* Deg., *Gaurodytes biguttatus* Ol. var. *nitidus* F. and *G. bipustulatus* L.) with special reference to the cytoplasmic components. Z 7 rycinami i 2 schematami w tekście oraz 6 tablicami. Ibid. T. X. 1938. 83-232.

Autor przedstawia szczegółowo zachowanie się następujących struktur komórkowych w procesie dojrzewania plemników: wakuomu, aparatu Golgiego, akrosomu, utworów fuzomatycznych, mitochondriów, i centrosomu oraz opisuje zjawisko wydzielania jąderka do plazmy i zjawisko polimegalii, zachodzące w spermatogenezie rodza *Ilybius* i *Gaurodytes*. Stwierdzono szereg różnic w budowie i zachowaniu się poszczególnych struktur między zbadanymi przedstawicielami Dytiscidów a przedstawicielem Scarabaeidów (np. aparat Golgiego występuje w spermato cytach wodnych chrząszczy w liczbie kilkunastu elementów, u rohatynka zaś w liczbie trzech; u *Gaurodytes* zachodzi w tychże komórkach zjawisko regularnego podziału elementów na dwa, u *Oryctes* natomiast następuje fragmentacja aparatu).

K.

¹⁾ Używam dosłownie terminu Holdhausa, ponieważ odpowiedni termin polski nie jest jeszcze uzgodniony.

J. Zaćwilichowski. Doświadczalne badania nad zachowaniem się cechy nabytej u potomstwa rząpicy nieparki *Lymantria dispar* L. — Experimentelle Untersuchungen über das Verhalten eines erworbenen Merkmales bei den Nachkommen des Schwammspinners *Lymantria dispar* L. Bull. Ac. Pol. Sc. et Lettres. Ser. B. Kraków, 1937. 91-109. Pl. 6.

Doświadczenia i hodowle autora stwierdzają, że nabyte pod wpływem nastrzykiwań poczwarek rząpicy roztworami kwasu fosforowowolfrامowego, dioksyfenylaniny lub innych związków chemicznych ściemnienie skrzydeł motyli, występuje tak samo wyraźnie u osobników pokolenia F_1 . N.

J. Zaćwilichowski. O drugim pokoleniu potomnym (F_2) sztucznie ściemnionej brudnicy nieparki *Lymantria dispar* L. — Mitteilung über die F_2 -Generation des künstlich melanisierten Schwammspinners *Lymantria dispar* L. Ibid. 803-804. Pl. 17.

Drugie pokolenie potomne zdołał otrzymać autor, na skutek znacznej śmiertelności gąsienic i poczwarek (infekcja kryształicy), tylko w małej ilości osobników. Jednak i ten materiał wystarczył, by wykazać, że nabyte pod wpływem stosowania środków chemicznych ściemnienie skrzydeł pokolenia rodzicielskiego, dziedziczy się z niezmniejszoną siłą jeszcze w pokoleniu F_2 . N.

M. Gleysztor. Materiały do znajomości fauny *Macrolepidoptera* Puszczy białowieskiej i uwagi o stosunku *Macrolepidoptera* Polski do roślin drzewiastych. — Über die *Macrolepidopterenfauna* des Urwaldes von Białowieża nebst allgemeinen Bemerkungen über die Beziehungen der *Macrolepidopteren* Polens zu den Holzpflanzen. Spraw. Kom. Fizjogr. Ak. Um. 71. Kraków, 1936. 221-282.

Autor wymienia 811 gatunków motyli większych z Puszczy oraz przeprowadza, w oparciu o literaturę, szczegółową analizę materiału na podstawie żerowania gąsienic głównie na roślinach drzewiastych. Uwzględniając stosunek poszczególnych gatunków motyli do roślin, przyjmuje 7 odcieni gąsienicy. N.

Zb. Kawecki. Czerwce (*Coccidae*) województwa krakowskiego i kieleckiego, zebrane w latach 1933-1934. — Die Schildläuse (*Coccidae*) der Wojewodschaften Kraków und Kielce, die in den Jahren 1933-1934 gesammelt wurden. Ibidem. 73. 79-90.

Wśród podanych 26 gatunków są 8 nowe dla fauny Polski (*Aspidiotus alni* Marsh., *Aspidiotus bavaricus* Ldgr., *Xylococcus filifer* Löw.). N.

St. Stach. Motyle drobne okolic Krakowa. Cz. I. *Pyrallidae*. — Mikrolepidopterenfauna der Umgegend von Kraków. T. I. *Pyrallidae*. Ibidem. 72. (1937). Kraków 1938. Tab. I-IV.

Spis obejmujący 112 gatunków jest rezultatem 15-letniej pracy terenowej autora, daje więc już dokładny obraz stosunków rozszedlenia oma-

wianej grupy w okolicach Krakowa. Siedliskowo charakteryzują się dobrze fauny Pyralidów suchych wzgórz, suchych lasów liściastych i podmokłych łąk. N.

J. Zaćwilichowski. Dwa nowe dla fauny polskiej gatunki sieciarek (*Neuroptera*) i wykaz gatunków podanych dotychczas z Polski. — Zwei neue für polnische Fauna Neuropteren sowie das Verzeichnis der bisher aus Polen ausgewiesenen Neuropteren-Arten. Ibid. 71. 5 Textabb.

Autor wymienia 66 gatunków sieciarek znanych dotychczas z Polski; nowymi są *Boriomyia subnebulosa* Steph. i *Boriomyia navasi* Andr. N.

J. Zaćwilichowski. Roczny cykl pokoleń błyszczki gammy (*Plusia gamma* L.). — Über die Jahresreihe von Generationen von Gammaeule *Plusia gamma* L. Ibid. 71.

Autor wykazuje 4 pokolenia błyszczki w ciągu roku i przedstawia tabelarycznie następstwo form rozwojowych w okresie od maja do października. N.

J. Zaćwilichowski. Przyczynki do znajomości fauny ważek Polski. — Beiträge zur Kenntnis der Odonatenfauna Polens. Ibid. 71.

Praca obejmuje spisy ważek z Rajczy w płdn.-zach. Małopolsce i z okolic Jastarni na Pomorzu. N.

S. Stobiecki. Chrząszcze (*Coleoptera*) ś. p. Wojciecha Mączyńskiego w zbiorach entomologicznych Śląskiego Muzeum Przyrodniczego w Katowicach. Kózki (*Cerambycidae*). — Bockkäfersammlung des verst. W. Mączyński. Ibid. 72. 268-268.

Ze zbioru Mączyńskiego wykazuje autor 104 gatunków; nieetykietowanych (z wyjątkiem jednego — *Akimerus Schaefferi* Laich.) i niekrajowych gatunków nie wciągnął autor do wykazu. K.

J. Makólski & St. Smreczyński. Dalsze badania nad pleistocen-skimi chrząszczami z Łęka Dolnych koło Pilzna. — Weitere Untersuchungen über pleistozäne Käfer aus der Ortschaft Łęki Dolne bei Pilzno. Starunia. Nr 16. Kraków, 1938. 1-7.

Z dalszych materiałów kopalnych, dostarczonych przez Prof. Szafera, zidentyfikowali autorowie 11 gatunków chrząszczy nowych dla tego stanowiska i podali 1 gatunek Pluskwiaka, oznaczony przez Prof. Smreczyńskiego sen. Razem z poprzednimi fauna Łęka Dolnych wynosi 19 znanych gatunków owadów; najliczniejszą grupę stanowią w niej gatunki górskie (6). Wygasłymi gatunkami są: *Patrobis Gąsiorowskii* M. Ł. i *Blitophaga Reitteri* M. L. znane z fauny borysławskiej. K.

W. Siemaszko. Studia nad grzybami owadobójczymi Polski. — Studies on Entomogenous Fungi of Poland. Z 7-u rys. i 3 ma tabl. Archiwum Nauk Biolog. Tow. Nauk. Warsz. 6. 1-83. Warszawa, 1937. Autor opracował monograficznie rodzaj *Beauveria* (klębczaki); z innych strzępczaków gatunki rodzajów *Spicaria* (*Isaria*) i *Metarrhizium*.

Do badania systematycznego stosowano studium cech morfologicznych i metodę hodowli na pożywkach (mineralno-glukozowo-agarowa, płatki ziemniaków, w kilku wypadkach płatki marchwi). Ciekawe są uwagi autora o możliwości skutecznej walki zapomocą kłębczaków i innych strzępczaków entomofagów z owadami szkodliwymi. Najlepsze wyniki dawałaby przypuszczalnie walka biologiczna z owadami, które przynajmniej jedno stadium rozwojowe odbywają w ziemi albo też na jej powierzchni w mechu, na glebach leśnych o mikroklimacie wilgotnym. Ostatni rozdział poświęcony jest badaniom śp. W. Konopackiej nad *Spicaria (Isaria) farinosa* i *Cordyceps militaris*.
K.

W. Adolph. Zespoły wiosenne pszczół w Ponarach pod Wilnem. — Frühjahrsaspekte der Bienen in Ponary bei Wilno. Prace Tow. Przyj. Nauk. w Wilnie. Wyd. mat. przyr. 11. 1937.

W pracy można wyróżnić część faunistyczną zawierającą wykaz 73 gatunków z rodziny pszczołowatych, zebranych w Ponarach na wiosnę 1938, oraz część analityczną, omawiającą ekologiczne warunki pojawów i stosunki w zespołach. Związek między obu częściami jest luźny, gdyż do charakterystyki zespołów wciągnął autor ogółem nie więcej jak 26 gatunków obserwowanych na kwiatach podbiałów, wierzb, mniszków i pięciorników. Ponieważ jednak pojęte w ten sposób zespoły nie są niczym innym, jak tylko aspektami pszczołowatych zarysowującymi się na tle wiosennych aspektów roślinności, byłoby odpowiedniej nie wprowadzać tu pojęcia zespołów, lecz ograniczyć się, podobnie jak to od dawna czynią apidolodzy, do wyróżnienia grup pszczołowatych związanych z pewnymi gatunkami roślin; niemiecki tytuł pracy odpowiada zatem znacznie lepiej jej treści niż tytuł polski. Stosunki ilościowe w zespołach wyraża autor w sposób zupełnie oryginalny przez porównanie liczebności poszczególnych gatunków z liczebnością pszczoły domowej; na podstawie tego rodzaju oceny ustala dla 37 gatunków cztery klasy liczebności o wskaźnikach 10-15, 5-10, 3-5 i 1-3, podczas gdy wskaźnik dla pszczoły przymuje jako równy 100. Metoda ta, chociaż na pierwszy rzut oka wydaje się dość ścisłą, nie przedstawia w istocie żadnej wartości dla porównawczej, obiektywnej oceny stosunków ilościowych, chociażby nawet w rodzinie pszczołowatych (nie mówiąc już o innych grupach systematycznych) w różnych częściach jakiegos większego obszaru. W okolicach Lwowa np. otrzymuje się dla większości rozpatrywanych przez autora gatunków wskaźniki znacznie wyższe nad 100, a nie wiadomo, czy wynika to z większej niż pod Wilnem liczebności poszczególnych gatunków, czy też z mniejszej stosunkowo liczebności pszczoły.

Ze zjawisk natury fenologicznej zaznacza się w okolicach Wilna szereg osobliwości w porównaniu z południową Polską; do takich należy np. bardzo wczesny pojaw *Andrena subopaca* Nyl. (12 IV, fenologicznie początek zakwitu podbiału), wyprzedzający znacznie pierwsze pojawy *Andrena minutula* K. (4 V). W Polsce południowej stosunki te układają się wprost odwrotnie; pojaw *A. minutula* następuje zawsze znacznie wcześniej niż pojawy *A. subopaca*. Do tej samej kategorii zjawisk należy też bardzo wczesne w okolicach Wilna zakwitanie *Anemone silvestris*, L.

równocześnie z pierwszymi kwiatami *Daphne mezereum* L. i *Pulmonaria officinalis* L., podczas gdy moment pojawienia się pierwszych kwiatów knieci błotnej (*Caltha palustris* L.) ma miejsce dopiero o 2 tygodnie później.

Wśród 78, wykazanych gatunków jest 15 nowych dla Wileńszczyzny. Pod względem geograficznym interesującym jest stwierdzenie kilku gatunków znanych dotychczas tylko z południowej lub zachodniej Polski, jak *Andrena potentillae* Pz. i *Andrena gallica* Schmied.

N.

J. Prülfer. O unerwieniu rożków u *Lymantria dispar* L. — Über die Innervierung der Fühler bei *Lymantria dispar* L. Ibid. Prace Zakładu Zoologicznego Nr. 36. Pl. I (II).

Autor stwierdza zasadnicze podobieństwo topografii unerwienia rożków u *Lymantria dispar* L. z topografią tego układu u *Saturnia pyri* L. Różnice zasadzają się m. i. na słabszym wykształceniu organu Böhma i organu Johnstona oraz wykształceniu się odrębnego układu gałązek grzbietowych i brzusznych (rami dorsales i r. ventrales).

N.

M. Wojdyłłowa i J. Wengrisówna. Rośliniarki (*Tenthredinoidea*) północno-wschodniej Polski ze szczególnem uwzględnieniem obszaru wileńsko-trockiego. — Die Tenthrediniden des nordöstlichen Polens, insbesondere der Umgebung von Wilno und Troki. Ibid. Nr. 37.

Praca zawiera wykaz 221 gatunków, w tem 47 nowych dla Polski, jest więc poważnym przyczynkiem, rozszerzającym znacznie znajomość fauny rośliniarek północno-wschodniej Polski; pod tym kątem widzenia rozpatrywana przedstawia istotną wartość mimo pewnych braków i niedociągnięć. Do najmniejszych jeszcze należą luki w zestawieniu i wyzyskaniu literatury polskiej, dotkliwiej natomiast zaznacza się zupełna niezajomość ważnej dla przedmiotu literatury lotewskiej, zwłaszcza obszernych i wyczerpujących prac O. Conde'go (Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga, 1927, 1934, 1937 i i.), który wykazuje z Łotwy ponad 390 gatunków rośliniarek, opisuje nowe rodzaje i gatunki występujące więc najprawdopodobniej także i w północno-wschodniej Polsce, wyjaśnia i prostuje liczne szczegóły natury taksonomicznej czy geograficznej. Należyte wyzyskanie tych źródeł podniosłoby niewątpliwie poziom publikacji, a przede wszystkim umożliwiłoby autorkom uniknięcie najistotniejszego błędu, jaki popełniły, t. j. użycia nazw rodzajowych *Tenthredella*, *Tenthredo* i *Allantus* zamiast powszechnie używanych i obowiązujących *Tenthredo*, *Allantus* i *Emphytus*. W wyborze tych nazw poszły autorki, rzecz oczywista, za dziełem Enslina: Die Tenthredinoidea Mitteleuropas, Berlin 1912-1918, na którym też, sądząc z wykazu literatury, oparły się głównie, jeśli nie wyłącznie, przy opracowaniu swych materiałów. Jest tylko dziwnym, dlaczego nawet i tej monografii należycie nie wykorzystwały, gdyż Enslin na str. 539-540, 722 i 729, koryguje swe poglądy wyrażone w pierwszych częściach dzieła i, odrzucając

przyjętą tam nomenklaturę Rohwera, tłumaczy, z jakich powodów nazwy *Tenthredo*, *Allantus* i *Emphytus* muszą być z powrotem i w dawnym znaczeniu stosowane. N.

M. Racięcka. Nowe oraz rzadsze gatunki chróścików Wileńszczyzny. — Neue und seltenere Trichopterenarten der Umgegend von Wilno. Ibid. Nr 38. 3 Textfig.

Uzupełnienie publikacji autorki z r. 1931 o chróścikach Wileńszczyzny. Przybywa 6 nowych dla fauny Polski gatunków z rodziny *Hydroptilidae* i 1 z rodziny *Limnophilidae*. N.

B. Ogijewicz. Układ nerwowo-czuciowy i narządy zmysłowe odnóży błonkówek. — Innervierung und Sinnesorgane der Beine der Hymenopteren. Ibid. Nr 42. 2 Textfig. Pl. I (X) — IV (XIII).

Autor przeprowadził badania nad unerwieniem i ułożeniem narządów zmysłowych na odnóżach błonkówek, używając jako materiału 11 gatunków z podrzędów rośliniarek (*Symphyta*) i żądłówek (*Aculeata*). N.

J. Kremky. Nowy gatunek z rodzaju *Harmodia* Hbn. z Polski (*Lepid.*, *Noctuidae*). — Eine neue *Harmodia* Hbn. aus Polen (*Lepid.*, *Noctuidae*). Ann. Mus Zool. Pol. 11. Warszawa, 1937. Pl. LVII.

Opis gatunku *Harmodia podolica* n. sp. na podstawie materiałów zebranych przez Adamczewskiego, Świderskiego i Tolla w jarowej części Podola. N.

K. Landrock. W sprawie synonimiki rodziny *Fungivoridae* (*Diptera*). — Zur Synonymie der Fungivoriden (*Diptera*). Ibid. 13. Nr 4.

Praca dotyczy synonimiki 2 nowych rodzajów i 12 gatunków opisanych w publikacji H. Dziedzickiego w Archiwum Nauk Biologicznych Tow. Nauk. Warszawskiego, z roku 1923. N.

J. Mikulski. Notatka o nymfach jętek z rodzaju *Torleya* Lestage. — Notiz über die Nymphen der Eintagsfliegen der Gattung *Torleya* Lestage. Ibid. Nr 5. 3 Textfig.

Opis postaci larwalnej jętki *Torleya major* Klap. N.

J. Nast. Notatki homopterologiczne. III-V. — Homopterologische Notizen. III-V. Ibidem. Nr 13. 2 Textfig.

Uzupełnienia opisów *Empoasca apicalis* Flor. i *Deltoccephalus nigricans* Kmb. oraz kilka sprostowań. N.

J. Nast. Nowy gatunek z rodzaju *Empoasca* Walsh z Polski (*Homoptera*). — Eine neue Art aus der Gattung *Empoasca* Walsh aus Polen (*Homoptera*). Ibid. Nr 3. Pl. V.

Opis nowego gatunku skoczka *Empoasca affinis* n. sp., znalezionego przez autora w licznych okolicach Warszawy. N.

W. Niesiołowski. Nowe i ciekawe motyle z Kaukazu Centralnego. — Neue und interessante Schmetterlinge aus dem Centralen Kaukasus. *Ibid.* 11. Nr 28. Pl. LII-LV.

Autor opracował część materiałów motyli zebranych przez Dr R. Wojtusiaka, w środkowym Kaukazie, w 1935 r. i na tej podstawie opisuje nowy gatunek z rodzaju *Oriholita*, nowy podgatunek *Melitaea didyma* O. ssp. *venosata* n. ssp. i wprowadza szereg zmian taksonomicznych. N.

W. Petersen. W sprawie samodzielności gatunku *Rhodostrophia tabidaria* Zell. (*Lepidopt.*, *Geometridae*). — Zur Frage der Artberechtigung von *Rhodostrophia tabidaria* Zell. (*Lepidopt.*, *Geometridae*), *Ibid.* Nr 27. 9 textfig.

Na podstawie studium budowy samego aparatu kopulacyjnego u 7 pokrewnych gatunków rodzaju *Rhyacia* wykazuje autor często kwestionowaną samodzielność gatunkową *Rhyacia tabidaria* Zell. i *Rh. sicannaria* Zell. N.

M. Bacięcka. Nowy gatunek chróścika z rodziny *Hydroptilidae*. — Eine neue Trichopterenart aus der Familie *Hydroptilidae* *Ibid.* Nr 29. Pl. LVI.

Autorka opisuje gatunek *Allotrichia vilnensis* n. sp., znaleziony w okolicach Wilna. N.

H. Rebel. Dwa nowe gatunki z rodzaju *Scythris* Hbn. z Polski (*Elachistidae*, *Lep.*) — Zwei neue Arten von *Scythris* Hbn. aus Polen (*Elachistidae*, *Lep.*). *Ibid.* 13. Nr 10. Pl. VIII.

Opis dwu gatunków z rodzaju *Scythris* Hbn., znalezionych przez Tolla na jarowym Podolu, w okolicach Borszczowa i Zaleszczyk. N.

K. Tarwid. O kilku gatunkach europejskich z rodzaju *Dixa* Meig. (*Diptera*, *Nematocera*). — Über einige europäische Arten der Gattung *Dixa* Meig. (*Diptera*, *Nematocera*). *Ibid.* Nr 15.

Praca oparta na studium materiałów rodzaju *Dixa* ze zbiorów Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie zawiera opisy dwu nowych gatunków i szereg szczegółów natury faunistycznej i zoogeograficznej. N.

S. Toll. Dwa nowe gatunki *Microlepidoptera* z Podola. — Zwei neue *Microlepidoptera*-Arten aus Podolien. *Ibid.* Nr 7. 4 Textfig.

Wyzyskując własne materiały mikrolepidopterologiczne z jarowej części naszego Podola podaje autor opisy 2 nowych gatunków z rodzaju *Leucoptera* i *Coleophora*. N.

S. Toll. Studia mikrolepidopterologiczne. — Mikrolepidopteren-Studien. *Ibid.* Nr 18. Pl. XII-XIV.

Autor opisuje 2 nowe gatunki z rodzaju *Crambus*, samicę *Scythris Tolla* Rbl. i stwierdza samodzielność gatunkową *Panacalia leeuwenhoekella* L. i *P. latreillella* Curt. N.

S. Adamczewski. Uzupełnienia i sprostowania do fauny motyli Polski. — Suppléments et rectifications à la faune lépidoptérologique de la Pologne. *Fragm. Faun. Mus. Zool. Pol.* 3. Nr 14.

Uzupełnienia są wynikiem dalszych badań autora na Podolu; 3 wymienione w pracy nowe dla fauny Polski gatunki posiadają rozszedlenie typu pontyjskiego, ew. pontomedyterrańskiego; formalnie nową dla Polski jest też *Capperia celeusi* Frey, podawana w dawniejszej naszej literaturze lepidopterologicznej pod nazwą *Oxyptilus teucris* Jord. N.

T. Jaczewski. Kilka nowych lub mniej znanych w faunie polskiej gatunków pluskwiaków (*Heteroptera*). IV. — Einige für Polen neue oder wenig bekannte Heteropteren-Arten. IV. *Ibid.* Nr 28.

Praca przynosi szereg ważnych uzupełnień dotyczących rozszedlenia ponad 20 gatunków pluskwiaków na ziemiach Polski, a załączone 2 mapy ilustrują rozszedlenie 6 gatunków. Nowym dla fauny Polski jest *Aradus distinctus* Fieb., znaleziony na Podolu. N.

S. Kéler. Materiały do fauny przyłżeńców (*Thysanoptera*) Polski. — Beiträge zur Thysanopteren-Fauna Polens. *Ibid.* Nr 2.

Spis 20 gatunków zebranych w 1935 r. w okolicach Bydgoszczy. Dla fauny Polski przybywa 5 nowych gatunków. N.

J. Kremky. Badania nad fauną motyli Podola Polskiego I. — Études sur la faune de Lépidoptères de la Podolie Polonaise. I. *Ibidem.* Nr 11. Warszawa, 1937. 81-217.

Praca oparta na 4-letnich studiach terenowych, zarówno samego autora, jak i kilku innych badaczy (Adamczewski, Świdorski, Toll) jest dużym krokiem naprzód w poznaniu fauny lepidopterologicznej Podola. Autor wymienia 810 gatunków z całego obszaru, w tym 21 znanych tylko z części północnych i 8 niepewnych. Najwybitniejsze piętno podolskie posiada 36 gatunków ograniczonych w Polsce wyłącznie do omawianego terenu. Autor zestawia je osobno we wstępie (nie używając jednak terminu „gatunek wyłącznie podolski“, wprowadzonego już dawniej przez Bobka do naszej literatury) i dzieli na zasadzie kryterium pochodzenia na 5 grup, wśród których najsilniej zaznaczona jest grupa pochodzenia orientально-pontyjskiego, reprezentowana przez 20 gatunków. Ta sama grupa wyrażona jest też najliczniej wśród gatunków rozszedlonych poza Podolem nieco szerzej w Polsce południowej i zachodniej. W przeprowadzonej przez autora analizie zoogeograficznej uderza więc przede wszystkim brak jasno sprecyzowanego pojęcia elementu geograficznego czy historycznego; ogólna charakterystyka terenu, ujęta istotnie bardzo lapidarnie, brzmi: „choć jak wszędzie w Polsce większość motyli na Podolu ma charakter euro-syberyjski, zaznacza się tu jednak wybitnie piętno orientально-pontyjskie z bardzo wielkimi wpływami śródziemnomorskimi“. N.

J. Kremky. Ciekawsze gatunki motyli krajowych z rodziny *Lycaenidae* ze zbiorów Państwowego Muzeum Zoologicznego w Warszawie. — Interessante, in Polen auftretende Lepi-

dopteren aus der Familie *Lycaenidae* in der Sammlung des Zoologischen Staatsmuseums in Warszawa. Ibid. Nr 7.

Szczegółowe omówienie kwestii rozszedlenia w Polsce gatunków *Lycaena idus* L., *Lycaena argyrognomon* Bstgr. (oba podawane dotychczas w Polsce pod nazwą *argyrognomon* Bstgr.), *Lycaena inhonora* Jack., *Everes argiades* Pall. i *E. decolorata* Stgr. N.

J. Mikulski. Materiały do poznania fauny jętek (*Ephemeroptera*) Beskidu Wyspowego i Gorców. — Contributions of the fauna of the (*Ephemeroptera*) of the Beskid Wyspowy and Gorce. Ibid. Nr 8.

Autor wymienia 22 gatunków, w tym 1 nowy dla Polski. Element górski reprezentują 2 gatunki. N.

J. Nast. Przyczynki do znajomości fauny *Homoptera* Polski. II. *Homoptera* okolic Kielc. — Beiträge zur Kenntnis der Homopteren-Fauna Polens. II. *Homoptera* der Umgegend von Kielce. Ibid. Nr 13.

Spis obejmujący 143 gatunków, w tym 19 wymienionych po raz pierwszy z Polski. N.

J. Nast. Nowe dla Polski lub mniej znane gatunki *Homoptera*. II. — Neue für Polen oder weniger bekannte Homopteren-Arten. II. Ibid. Nr 20.

Wśród omówionych 23 gatunków jest 13 nowych dla Polski. N.

E. Sołtys. Motyle większe (*Macrolepidoptera*) okolic Szklą (Ziemia Jaworowska). — *Macrolepidoptera* der Umgebung von Szklą (Gebiet von Jaworów). Ibid. Nr 16.

Praca zawiera krótką charakterystykę ekologiczną uwzględnionego w badaniach terenu oraz wykaz 703 gatunków zebranych przez autora w ciągu 8 lat w obszarach na zachód, północ i wschód od Szklą. Za szczególnie charakterystyczne należy uznać gatunki wschodnie, jak *Eupithecia sinuosaria* Ev. i *Pygaera timon* Hbn. oraz południowo-wschodnie jak *Neptis hylas* L. — *Archanaera dissoluta* Tr. schwytana przez autora w jednym okazie znana jest poza tym w Polsce tylko z jarowego Podola. N.

K. Tarwid. Notatki faunistyczne o muchówkach Polski — Faunistisch-dipterologische Notizen aus Polen. I. Zestawienie dotychczasowych wiadomości o faunie komarów Polski. — Zusammenstellung der bisherigen Kenntnisse über die Culiciden-Fauna Polens. Ibid. Nr 26.

Spis ok. 25 gatunków komarów, jakie na podstawie dotychczasowych danych naszej literatury dały się zestawzić. N.

J. Urbański. Nowe stanowisko *Aeschna subarctica* Walker w Polsce. — Ein neuer Fundort von *Aeschna subarctica* Walker in Polen. Ibid. Nr 1.

Autor podaje wiadomość o stanowisku pomorskim (Jastrzębia Góra n. Bałtykiem) *Aeschna subarctica* Walker, gatunku znanym dotychczas w Polsce tylko z Tatr. N.

B. Uvarov. Szarańczaki (*Orthoptera*) zebrane przez Polską Wyprawę Wysokogórską na Kaukaz w r. 1935. — *Orthoptera* collected by the Polish Alpine Expedition to the Caucasus in 1935. Ibid. Nr 12.

Spis 19 gatunków zebranych na Kaukazie w 1935 r. przez J. Wojtusiaka. Nowym dla fauny Kaukazu jest *Myrmeleotettix maculatus* (Thunb.), gatunek o typowym zasięgu z dysjunkcją borealno-alpejską. N.

J. Zaćwillichowski. Materiały do fauny sieciarek (*Neuroptera*) Polski. — Materialien zur Neuropteren-Fauna Polens. Ibid. Nr 15.

Autor помещa spis 54 gatunków, pochodzących z różnych okolic Polski. Nowymi dla fauny Polski są 2 gatunki z rodzaju *Boriomyia*; jeden z nich (*B. navasi* Andr.) był notowany dotychczas tylko z Hiszpanii. N.

J. Zaćwillichowski. Nowy dla fauny polskiej mrówkolew, *Megistopus flavicornis* Rossi. — Eine für Polen neue Myrmeleoniden-Art, *Megistopus flavicornis* Rossi. Ibid. Nr 21. Pl. I.

Gatunek ten, typowy element pontomedyterrainski naszej fauny, został schwytany przez Adamczewskiego w Dźwinogrodzie n. Dn. na światło. N.

A. Bartoszyński. Studia koleopterologiczne na wybrzeżu polskim Bałtyku. Dalszy ciąg badań nad chrząszczami Helu. — Coleopterologische Studien an der Polnischen Ostseeküste. Fortsetzung der Erforschung der Halbinsel Hel. Ibid. Nr 10, 69-80.

W uzupełnieniu spisu chrząszczy półwyspu helskiego, podanych w pracy M. Węgrzeckiego z r. 1932, wyliczył autor 136 gatunków, zebranych w lipcu i sierpniu r. 1936. Teren zbadany: od nasady mierzei po Chałupy. Zbierano w 3 środowiskach: 1) pas wybrzeża wielkiego morza i zatoki z przylegającym obszarem wydym i piasków, charakteryzujący się skłonolubną fauną brzeżną; 2) obszar torfowisk niskich nadmorskich wraz z olszynkami i rowami z wodną roślinnością; 3) obszar lasu sosnowego między Wielką Wsią a Chałupami. Na końcu dodany spis chrząszczy zebranych przez autora po drugiej stronie zatoki, których Lentz nie cytuje ze zbioru Stefahnego. K.

Sz. Tenenbaum. Nowe dla Polski oraz rzadsze gatunki i odmiany chrząszczy. VIII. — Neue für Polen und seltene Coleopteren. VIII. Ibid. Nr 19, 415-429.

Autor podaje ze swego zbierania 27 gatunków nowych dla fauny Polski oraz 32 gatunków rzadszych z nowymi stanowiskami w kraju. K.

M. Nunberg. O wpływie różnych czynników na występowanie i populację strzygoni choinówki (*Panolis flammea* Schiff). — (Über die Wirkung verschiedener Faktoren auf das Vorkommen und die Population der Forleule *Panolis flammea* Schiff). Instytut Badawczy Lasów Państw. Rozprawy i Sprawozdania. S. A. Nr. 22. 1987. 1-56, 4 fig. tekst., Tabele wykres. I-V.

Po omówieniu rozprzestrzenienia strzygoni w Polsce oraz głównych ośrodków jej występowania, zestawia autor przebieg tego występowania w ostatnich latach w Polsce i w Niemczech z danymi klimatycznymi. Następnie analizuje wpływ czynników biocenotycznych na wzrost populacji szkodnika i dochodzi do ostatecznego wniosku, że nie czynniki klimatyczne warunkują masowe pojawienie się jego a skład gatunkowy drzewostanów. Mianowicie drzewostany monotonne co do składu gatunkowego i wieku są groźnie nawiedzane przez strzygonię; natomiast w drzewostanach urozmaiceonych wzmagają się hamująca szkodnika działalność pazorzytów jego. Autor oparł się w swych badaniach na obfitych materiałach dostarczanych corocznie Instytutowi przez nadleśnictwa państwowe i na danych literatury.

K.

J. W. Szulczewski. Fauna Pomorza i Prus Wschodnich. Słownik geograficzny Państwa Polskiego, 1. Warszawa 1987. 150-162.

W krótkim, z dużą znajomością rzeczy napisanym rysie faunistycznym, omawia autor ogólne właściwości fauny obu obszarów, jej dzieje, wpływ czynników ekologicznych i człowieka, zbiorowiska zwierzęce i dotychczasowy stan zbadania.

N.

K. Tarwid. Zmiana fauny komarów w lasku Bielańskim pod Warszawą. — Changement de la faune des Culicides dans la forêt de Bielany, près Varsovie. Ochrona Przyrody, 15. Warszawa 1985.

Zmiany dotyczą udziału gatunków rodzaju *Aedes* w zespole komarów lasku Bielańskiego w latach przed i po 1985 r. i są wynikiem przekopania w r. 1985 rowów osuszających. W związku z tym ustąpiły niektóre gatunki dawniej (1982-1984) spostrzegane, zwiększył się procentowo udział gatunków zalatujących oraz pojawił się gatunek *Aedes cinereus* Meig., jako nowy składnik faunistyczny.

N.

T. Trelła. Chrząszcze Winnej Góry pod Przemyślem. — Über die Käferfauna von Winna Góra bei Przemyśl. Odbitka bez żadnego określenia (prawdopodobnie z „Ochrony Przyrody“).

Autor opisuje powyższe stanowisko flory i fauny kserotermicznej, najbogatsze w te gatunki w okolicy Przemyśla. Wśród dotyczących chrząszczy wyróżnia 2 grupy: czarnomorską (pontyjską) z 13 gatunkami i bałtycką z 28 gatunkami; wśród tych ostatnich *Ceutorrhynchus orkani* Gottwald, jako nomen nudum, o ile się orientują. Część tego stanowiska (ponad 400 m²) wzięto pod ochronę.

K.

K. Tarwid. Tymczasowa notatka w sprawie zróżnicowania gatunkowego larw z grupy *Chironomus plumosus* jeziora Wigierskiego. — Note préliminaire sur la systematique de larves du groupe de *Chironomus plumosus* du lac Wigry. Arch. Hydrobiol. i Ryb. 10. Suwałki, 1936. 282-284.

Autor wykazuje, że w zeutrofizowanej zatoce północnej jeziora żyją larwy *Chironomus plumosus* var. *ferrugineovittatus* Zett., w innych natomiast miejscach i warunkach ekologicznych (litoral, sublitoral, głębie), występują larwy innych gatunków pokrewnych. N.

K. Tarwid. Komary zebrane na Polesiu w końcu lata 1936. — Culicides trouvés en Polésie polonaise à la fin de l'été de 1936. Ibidem, 11. 1938. 413-417.

Autor wymienia 12 gatunków z rodzajów *Theobaldia*, *Aedes* i *Culex*. N.

J. Mikulski. Z zagadnień ekologii zwierząt. Biblioteczka Biologiczna. Zesz. 4. Str. 1-58. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa.

W 4 rozdziałach niewielkiej książeczki, zatytułowanych: 1. Co to jest ekologia zwierząt, 2. O czynnikach ekologicznych, 3. Las, łąka i pole jako zespoły ekologiczne, 4. O równowadze biologicznej w zespołach i skutkach jej zakłócenia — nakreślił autor ogólny zarys ekologii zwierząt, opierając się w dużej mierze na przykładach zaczerpniętych ze świata owadów. Układ całości wykazuje dobrze przemyślaną konstrukcję, co w związku ze zgralnie przeprowadzoną kompozycją poszczególnych rozdziałów, sprawia, że dziełko może istotnie zaciekawić młodego czytelnika, dla którego głównie publikacje wydawnictwa są przeznaczone. Z tego jednak właśnie powodu książka, mimo swej bogatej i barwnej treści, nie przedstawia w istocie większej wartości, gdyż niestety autor, umiejący dobrze operować zagadnieniami ogólniejszymi, wykazał za mało wiedzy materialnej, czy doświadczenia pisarskiego przy wnikaniu w szczegóły i popełnił na skutek tego szereg rażących wprost błędów, niedokładności i sprzeczności. Za najgorsze w tego rodzaju publikacjach należy uznać pomieszczenie rzędów, podrzędów i rodzin. *Mikiota fagi* Hart., muchówka z rodziny Pryszczarkowatych (*Cecidomyiidae*) podana jest na str. 33 i 34 jako błonkówka i rośliniarka; na str. 39 znowu czytamy, jak to Trzpiennik żółty (*Sirex gigas* L.), jedyny wymieniony w dziełku przykład błonkówek owadziarek (*Terebrantia*), „zapuszcza swe pokładelko w drewno w poszukiwaniu toczących drzewo gąsienic“. Można się istotnie zdumiewać, dlaczego autor, mając do dyspozycji setki doskonałych przykładów owadziarek naszej fauny, wybrał jako przykład akurat gatunek nie należący do owadziarek lecz do rośliniarek; można sobie też łatwo wyobrazić tu zdumienie młodego czytelnika, znającego z nauki w szkole przynależność systematyczną i biologię Trzpiennika, wiedzącego więc, że jego larwa żywi się drewnem. Rozrozek (*Claviger testaceus* Preysl.), chrząszcz z rodziny Clavigeridae, zaliczony jest na str. 32 do rodziny kusakowatych (*Staphylinidae*). Z usterek innego rodzaju, jakich w książce niestety pełno,

przytoczę tu już tylko jedną. Na str. 55, przy omawianiu biologicznych metod zwalczania szkodników, użyta jest, jak to wynika z treści, gdyż brak jest nazwy łacińskiej, nazwa „Tarczyki“ na określenie rodziny *Coccidae* (po polsku powinno być: Czerwcowate), więc jednej z rodzin pluskwiaków. Ponieważ jednak już kilkakrotnie przedtem (str. 43 i i.) posłużył się autor nazwą „Tarczyki“ zupełnie poprawnie w znaczeniu rodzaju *Cassida* (rząd chrząszcze, *Coleoptera*), musi powstać u czytelnika przekonanie, że w Kalifornii tarczyki, czyli chrząszcze z rodzaju *Cassida*, niszczą kultury pomarańcz i cytryn. W istocie chodzi tu o przedstawicieli pluskwiaków z rodziny Czerwcowatych (*Coccidae*).

Książeczka została już omówioną krytycznie w Nr 3 czasopisma „Wszecławiat“, w roczniku 1938, str. 94; uważałem jednak z dwu różnych przyczyn za wskazane poruszyć jeszcze raz ten temat. Krytyk bowiem (K. Petruszewicz) nie zwrócił najmniejszej uwagi na wymienione powyżej i liczne inne podobne usterki, popełnił natomiast sam rażący błąd, atakując zbyt dużą abstrakcyjność niektórych przytoczonych w dziełku przykładów. Zdaniem Petruszewicza mianowicie nie należało dropia i chomika użyć jako przykładów zwierząt charakterystycznych dla pól uprawnych w Polsce, gdyż „zwierzęta te, o wyrażnie na ziemiach Polski ograniczonym zasięgu, spotkać można tylko na polach południowo-wschodniej Polski“. Mikulski wymieniając dropia i chomika, powinien był istotnie wspomnieć także o ich zasięgach w Polsce, z drugiej jednak strony i Petruszewicz, interpretując zasięgi tych zwierząt na naszych ziemiach, był obowiązany poinformować się dokładniej w tej kwestii. Mógł to łatwo uczynić zaglądając np. do mapy Jakubskiego w szkolnym atlasie geograficznym Romera, gdzie zasięg chomika w Polsce jest dokładnie przedstawiony, lub przeczytać odnośny ustęp w dziełku Niezabitowskiego: Klucz do oznaczania zwierząt ssących Polski, Kraków 1933. Mógłby się tam dowiedzieć, że chomik zamieszkuje całą Polskę południową i środkową od Pogórza Karpackiego do 52 mniej więcej stopnia szerokości północnej. Tak samo powinien był wiedzieć, że drop jest od dawna znanym zjawiskiem na polach uprawnych w Wielkopolsce. Dla poparcia swych zarzutów na temat abstrakcyjności mógł znaleźć Petruszewicz w książce Mikulskiego wiele znacznie lepszych argumentów, niż te na których się oparł. O wiele bardziej abstrakcyjnie niż chomik wygląda na tle naszej fauny Nęk (*Sphex*), użyty do ilustracji fauny wymowej (str. 15). N.

W. Koehler. Owady. 16 rycin i 1 tablica. Ibidem. Zeszyt 2. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1-71.

Opracowanie popularne tematu o tendencji raczej praktycznej. Tym bardziej uderza zaraz na początku nastawienie mocno teoretyczne przez opis i rysunek schematu zarodka, jako podstawy dla wyjaśnienia szczegółów anatomiczno-porównawczych, bez podania choćby podstawowych wiadomości z dziedziny embriologii. Treść ujęta w 3 rozdziały: 1. morfologia (str. 9-35); 2. biologia (str. 35-48); 3. systematyka (str. 49-71). W części pierwszej omówione narządy i ich funkcje. W rozdziale biologicznym uwzględniono: troskę o zabezpieczenie bytu potomstwa, przeobrażenie

i życie społeczne. W części systematycznej rozpatrzono „rzędy, których przedstawiciele wyróżniają się bądź pospolitością lub znaczeniem praktycznym, bądź ciekawą biologią“. — Jako drastyczniejsze określenia i wyrażenia podam następujące: „u mrówek (i innych błonkówek) umieszczone są na nogach misterne „szczoteczki“ do czyszczenia ciała...“; „powstają (sc. skrzydła) zrazu jako wypukliny skórne, złożone z 2 blaszek, zrastających się brzegami“; „Obok mikroskopijnie drobnych molowców spotyka się w naszej faunie wcale okazałe formy“. Ryciny są trojkiej kategorii: 1) z podaniem źródła; 2) bez podania źródła, skąd wzięte; 3) oryginalne. Niektóre z rysunków zapożyczonych są mało instruktywne, jak ryc. 1, ryc. 7, ryc. 11. Oryginalna rycina 9 (Typy nóg) przedstawia pod literą *E* nogę pływającą pływaka-żółto-brzeżka, która jednak należy do topienia (*Cybister*); poznać ją po silnie skróconym goleniu (*tibia*), co jest cechą rodzajową; pod lit. *F* nogę mrówki z widoczną szczoteczką (*s*); „szczoteczka“ ludzko przypomina zwyczajne kolce na końcu goleni, które w przednich nogach mrówek są nieco rozszerzone, nie mają jednak nic wspólnego z szczoteczką pszczołowatych; wreszcie pod lit. *G* widzimy nogę pszczoły z „koszyczkiem“, gdzie metatarsus (czyli 1 członek stopy tylnej, na którym mieści się właściwa szczoteczka) oznaczony jest jako goleń (*ti-tibia*), goleń zaś jako udo (*f*) i tak dalej idąc aż do „przedbiodra (sc. *subcoxa*)“, stopa natomiast pozostaje wobec tego 4-członkowa. Nieco zbyt rażące niedociągnięcia, jak na popularny podręcznik. Dodajmy do tego małą ilość konkretnych przykładów, chociaż na ogólniki znalazło się miejsce, jakoteż stosowanie własnych nazw polskich na rzeczy, które mają już oddawna ustalone polskie terminy (np. węzeł nerwowy zamiast zwój nerwowy, przelyk na pharynx, gardziel na oesophagus zamiast przeciwnie). W systematyce brak choćby prymitywnego zapoznania czytelnika z kategoriami systematycznymi i zasadami nomenklatury naukowej, bez czego niemożliwa jest jakakolwiek grubsza orientacja w świecie owadów, potrzebna nawet tym, którzy dla celów praktycznych tylko interesują się entomologią. Dla tych braków nie nadaje się powyższa książeczka do celów dydaktycznych. (v. „Wszechświat“, 1938, s. 93). K.

T. Jaewski. Allgemeine Züge der geographischen Verbreitung der Wasserhemipteren. Mit 7 Tabellen im Text. Arch. f. Hydrobiol. 1937. 31. 565-591.

Systematycznie i filogenetycznie niejednolita grupa wodnych pluskwiaków rozpada się pod względem ekologicznym na dwie podgrupy: pluskwiaków żyjących w wodzie (*Corixidae*, *Notonectidae*, *Pleidae*, *Helotrephidae*, *Naucoridae*, *Aphelocheiridae*, *Belostomidae*, *Nepidae*) i pluskwiaków żyjących na wodzie (*Mesoveliidae*, *Gerridae*, *Hydrometridae*, *Aëpophilidae*, *Naeogaeidae*). Trzecią grupę ekologiczną pluskwiaków nadbrzeżnych (7 rodzin; u nas *Acanthiidae*) wykorzystał autor tylko ilościowo, ponieważ jest słabo opracowana. W oparciu o własne rozległe studia i kompletną literaturę przedmiotu zestawia autor rozmieszczenie tej grupy na całej kuli ziemskiej. Przed wszystkim w 6 tabelach zilustrowano ilościowe rozmieszczenie rodzin w różnych krajach wszystkich

rejonów zoogeograficznych według gatunków i procentowo. W drugim rozdziale omówiono odrębności jakościowe w rozmieszczeniu poszczególnych rodzin w związku ze zróżnicowaniem ich na rodzaje i gatunki. W ostatnim rozdziale przeprowadza autor podział ziemi na podstawie rozszedlenia pluskwiaków wodnych na 3 wielkie obszary: 1. holarctykę; 2. części starego świata leżące na południe od palearktyki; 3. neogęę, przytaczając różnice i zgodności zasiedlających je faun. K.

T. Jaczewski. Eine neue Ochteriden-Art aus Afrika, nebst faunistischen Angaben über einige andere Arten dieser Familie. (*Heteroptera*). Sitzungsberichte d. Gesellsch. naturforsch. Freunde. Hamburg, 1938. 186-187.

Z materiału Muzeum Zoologicznego w Hamburgu opisuje autor gatunek *Ochterus africanus* sp. n. (Fort Crampel, Kongo francuskie); prócz tego podaje wzmianki o 3 innych gatunkach (tegoż rodzaju i pokrewnego *Megochterus*) z Afryki i Australii. K.

T. Jaczewski. Über einen Fall anormaler Ausbildung der männlichen Abdominalsegmente bei *Sigara striata* (L.), (*Heteroptera, Corixidae*). (Mit 4 Abbildungen). „Zoolog. Anzeiger“. Leipzig, 1938. 123. 57-58.

U jednego z 70 okazów, zebranych w Wilimowicach (pow. Cieszyn) znalazł autor nienormalnie małe zgrzebelko, około 4 razy mniejsze, niż u normalnych; w związku z tym 7-y segment wykazuje więcej symetryczną budowę. 8-y segment i aparat kopolacyjny są zupełnie normalnie wykształcone. K.

H. Jawłowski. Über den Gehirnbau der Käfer. Mit 29 Textabbildungen. Ztschr. f. Morphol. u. Ökologie d. Tiere. Berlin. 1936. 32. 67-91.

Autor referuje swe badania mikroskopowo-anatomiczne nad mózgami chrząszczy: *Lucanus cervus* L., *Oryctes nasicornis* L. (także i larwy) i *Cybister laterimarginalis* Deg. Gatunki: *Hydrous aterrimus* Esch. i *Hydrophilus caraboides* L. zbadał autor tylko częściowo; przy sposobności też ponowił swe dawniejsze badania nad gatunkami: *Dytiscus marginalis* L., *Tenebrio molitor* L. i *Hydrous piceus* L. Na wstępie opis porównawczy makroskopowej budowy mózgu 4 pierwszych z wyżej wymienionych gatunków; następuje przegląd budowy wewnętrznej, jak się ona przedstawia na skrawkach przy powiększeniu maksymalnie 85-krotnym osobno dla każdej części mózgu (proto-, deuto- i tritocerebrum) doskonałych owadów i osobno larw. Autor wyraźnie odgranicza w tekście własne badania od badań innych autorów; dzięki jego badaniom sprawa poznania systemu ośrodków i dróg nerwowych, łączących je z sobą oraz z organami obwodowymi, posunęła się o dalszy krok naprzód. Mimo zawilgości tematu rzecz przedstawiona z dostateczną jasnością.

K.

S. Kéler. Über einige neue und interessantere Mallophagen des Deutschen Entomologischen Instituts in Berlin-Dahlem. (Mit 3 Textfiguren). Arbeiten über morphol. u. taxonom. Entomologie aus Berlin-Dahlem. 1937. 4. 312-324.

Autor opracował następujące materiały: 1. Sautera z Formozy; 2. Horna z Ignalina; 3. Sindalsena z Grenlandii i 4. z różnych okolic, razem 44 gatunków. Z tego dwa nowo opisane: *Bovicola sachtlebeni* z Taihorin (Formoza), żyjąca na kozie; *Anaticola zunkeri* z Kosempo (Form.), żyjąca na kacze. Prócz tego dodane uwagi o kilku gatunkach i synonimika 3 gatunków rodzaju *Docophorus*.

K.

S. Kéler. Ein Beitrag zur Kenntnis der Mallophagen des Rebhuhnes (*Perdix perdix* Linn.). (Mit 4 Textfiguren). Ib. 126-135.

Autor opracował wszoły, żyjące na kuropatwie, ze zbiorów niemieckiego instytutu entomologicznego w Berlin-Dahlem. Wyróżnia 3 gatunki, w tym jeden nowo opisany: *Goniocotes similimus*.

K.

S. Kéler. Über brasilianische Mallophagen. 1 Beitrag. (Mit 11 Textfiguren). Ib. 1938. 5. 305-326.

Autor opracowując ze zbiorów tego samego instytutu materiał zebrany przez F. Plaumanna w stanie Sta Catharina, podaje tu pierwszą część swoich wyników. Obejmuje ona kilka gatunków pasorzytów Tinamidów. Po uwagach krytycznych o pracy Carriker'a odnośnie do budowy segmentalnej i definicji utworów trabekularnych, omawia autor bliżej 7 gatunków, w tym 2 nowo opisane (*Strongylocotes laithorax* i *S. paucisetosus*) i jeden w przybliżeniu tylko oznaczony, ponieważ w materiale reprezentowany jest tylko przez larwy. — Oczekujemy, ażeby autor opracował też materiały z krajowych muzeów wypożyczone i podał wyniki do polskich pism.

K.

B. Stehlik. Raupe von *Pelosia oblusa* H.-Sch. in Polen entdeckt. Ent. Rundschau. Stuttgart. 1938. 55. 565-567.

Opisana hodowla gąsienic, znalezionych przez p. M. Lewandowskiego w lodygach trzciny 25 lutego w Swarzędzu koło Poznania. Z hodowli 4 gąsienic dostał autor 1 imago; inne uległy kanibalizmowi towarzyszek. Z powodu wydrukowania tekstu niemieckiego gdzieindziej nie mogła redakcja Polskiego Pisma Entomologicznego skorzystać z nadesłanego jej tekstu polskiego; jeszcze raz przypominamy, że właśnie w tym celu dodaje się do artykułów ogłaszanych w Piśmie obszernie streszczenia obcojęzyczne albo drukuje się te artykuły in extenso w obcych językach, ażeby mogły być wszędzie rozumiane.

K.

W. Łazorko. Przyczynki do fauny chruszcziw zachodnio ukraińskich zemel. (Odb.)

W. Łazorko. Fauna chruszcziw Łysoi hory w Zołocziwskomu powiti. (Odb.)

W pracach swych podaje autor wiadomości o niektórych gatunkach chrząszczy, występujących na Podolu i w Karpatach wschodnich. Z gatunków podolskich wymienia autor wyłącznie rzadsze i typowe gatunki stepowe i kserotermiczne, które zbierał na Łysej Górze i w innych okolicach Podola.

Nie można się jednak zgodzić z autorem wyżej wymienionych prac na ujęcie fizjograficzne krain przez niego omawianych. Autor zalicza bowiem wszystkie krainy od Kaukazu, Woroneża i Połtawy (na wschód od Dniepru) aż do Sanu do „ziem ukraińskich“. Pogląd ten ze względów fizjograficznych nie ma uzasadnienia. Dotychczas nazywali fizjografowie tę część Europy Płytą Czarnomorską, względnie (w zoogeografii) Dzielnicą Czarnomorską, która rozpada się na szereg krain fizjograficznych (także zoogeograficznych), a mianowicie Wołyń, Podole, Pokucie, Stepy Ukraińskie (względnie Czarnomorskie) itd. Między geologami, botanikami i zoologami powstawały tu i ówdzie nieznaczne różnice poglądów na kwestie nomenklatoryczne lub w wyznaczaniu granic poszczególnych krain. Nigdy jednak nie były dotychczas krainy te nazywane „ziemiami ukraińskimi“. Autor omawiając występowanie niektórych gatunków w okolicach np. Łysej Góry koło Złoczowa, Lwowa, Przemyśla, określa je jako „zachodnie ukraińskie ziemie“. Na takie określenie fizjograficzne nie można się zgodzić w pracach faunistycznych, w których obowiązują kryteria wyłącznie fizjograficzne a wprowadzanie do nich innych kryteriów niema nic wspólnego z naszą nauką.

Z. Godyń.

J. Roubal. Beschreibung des *Aphodius* (*Mendidaphodius* Reitt.) *Makólskii* sp. n. nebst einer Übersicht der *Mendidaphodius*-Arten aus der Gruppe mit ungezähntem Clipeus beiderseits seiner Ausbuchtung. (Mit 2 Abbildungen). „Ent. Blätter“. Stettin. 1936. 32. 99-100.

Autor opisuje nowy gatunek podług okazu, znalezione go przez Inż. J. Makólskiego w Zaleszczykach. Opisany gatunek jest pierwszym reprezentantem w Europie podrodzaju rozmieszczonego w Azji; najbliższy spokrewniony gatunek *A. (M.) Batesoni* Sem. et Medw. żyje na stepach kirgizkich.

K.

A. d'Orehyment. Contribution à l'étude des *Palpicornia* IX. Bull. & Annales de la Soc. Ent. de Belgique. Bruxelles. 1937. 77. 213-255.

Między innymi opisany nowy gatunek: *Hydraena* (s. str.) *Eichleri* n. sp. na podstawie okazów zebranych przez Dr W. Eichlera w Tyflisie 31 marca i 21 kwietnia 1918 r. Okazy te były podane pod nazwą *H. planata* Kiesenw. w PPE. 1930, 9, str. 227. Autor miał do dyspozycji 1 ♂ i 1 ♀. Przez pomyłkę przetłumaczono Bulletin Entomologique de la Pologne na Casopis etc.

K.

K. Mayer. Beiträge zur Kenntnis der Trichopterenfauna der Hohen Tatra. (Mit 5 Textfiguren). Festschr. z. 60 Geburtstag v. Prof. Dr E. Strand. Riga, 1937. 3. 61-63.

Opisany nowy gatunek: *Drusus Döhleri* n. sp. i aberatywne okazy gatunku *Acrophylax vernalis* Dziędz. Prócz tego podano nowe dla Czechosłowacji chróściaki z Tatr oraz gatunki nowe dla obszaru tatrzańskiego w obrębie Republiki Czechosłowackiej. K.

J. Roubal. Přírodovědecký výzkum státní rezervace „Pieniny“ na hranicích polsko-československých. — Skarby przyrody w Parku Narodowym Pienińskim. — L'exploration zoologique dans le Parc National Limitrophe „Pieniny“ sur le rive du Danajec entre la Pologne et la Tchécoslovaquie. I. *Coleoptera*. Sborník entom. oddělení při zoolog. sbírkách Národního Musea v Praze. Praga, 1936. 14. 180-199.

Faunę chrząszczy Parku Narodowego przedstawia autor środowiskami: a więc wodne, nabrzeżne, koprofile, kadawerikole, ziemne, ukrywające się za dnia pod kamieniami lub inn. przedmiotami; dalej humikole i muscikole, grzybowe, plantikole i florikole, arborikole, tu także ksylofagi z wyj. *Scolytidae*; alnikole na *Alnus incana* DC.; chrząszcze żyjące pod korą leżących pniaków, pod gnijącymi lub butwiejącymi roślinami, korniki i ich pasorzyty niektóre, współmieszkańcy podziemnych ssaków, chrząszcze stoków doliny Dunajca. Z tych wszystkich środowisk podaje autor materiał zebrany w ciągu 3 tygodni lipca 1935 r. Dodane uwagi porównawcze. K.

L. Schaefer. Les Anthaxia de France [Col. Buprestidae] (suite et fin). Annales de la Soc. Ent. de France. Paris. 1938. 106. 173-282.

W tej drugiej części wymienia autor następujące gatunki z Polski, nie podawane przez katalog M. Łomnickiego z r. 1913 i przez późniejsze przyczynki: *Anthaxia millefolii* Fabr. ssp. *polychloros* (Ab.) Obenb., *A. cichorii* Ol., *A. semicuprea* Küst., *A. Godeti* Cast. et G.; z Karpat zaś *A. helvetica* Stierl. Nie wykluczone, że i niektóre inne gatunki znajdują się u nas, sądząc z podanego ich rozmieszczenia; tak np. *A. nigrojubata* Roubal. Trudno zorientować się z pracy, skąd autor zaczerpnął wiadomości faunistyczne o Polsce; chyba od dra Obenbergera. K.

Z obcej literatury.

S. Schenkling. Faunistischer Führer durch die Coleopteren-Literatur. Die wichtigste Käfer-Literatur nach geographischen Gebieten geordnet. Bd. I: Europa. Lief. 1 (S. 1-64) 25 IV 1938; L. 2 (S. 65-128) 15 VII 1938; L. 3 (S. 129-192) 15 XI 1938; L. 4 (S. 193-256) 15 III 1939. Verlag Gustav Feller, Neubrandenburg (Meckl.).

Dzieło zakrojone na wielką miarę, jakkolwiek ma obejmować tylko najważniejszą literaturę. Projektowane są 4 tomy po 36-40 arkuszy druku każdy. Poszczególne tomy zawierają literaturę nast. obszarów: I. Europy; II. Palearktycznej Afryki i Azji jakoteż obszaru indo-malajskiego; III.